

Valtioneuvoston asetus

eläimille tehtävistä toimenpiteistä ja keinollisen lisäämisen menetelmistä

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) 15 §:n 4 ja 5 momentin sekä 16 §:n 3 momentin nojalla:

1 §

Soveltamisala

Tässä asetuksessa säädetään eläimille tehtävistä leikkauksista ja muista kipua tai kärsimystä aiheuttavista toimenpiteistä sekä näiden toimenpiteiden tekemisen yhteydessä edellytettävästä kivunlievityksestä, keinollisen lisäämisen menetelmistä, eri toimenpiteiden tekijöiden kelpoisuudesta sekä toimenpiteen tekemiseen edellytetyistä koulutuksesta ja koulutuksen järjestäjästä.

2 §

Toimenpiteen tekijän kelpoisuus

Tässä asetuksessa tarkoitettuja toimenpiteitä saa aina tehdä eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain (29/2000) 2 §:ssä tarkoitettu eläinlääkäriammattin harjoittaja.

Muu kuin eläinlääkäriammattin harjoittaja saa tehdä tässä asetuksessa määritellyjä toimenpiteitä, jos:

- 1) henkilöllä on tässä asetuksessa tarkoitettu koulutus; tai
- 2) henkilöllä on riittävä osaaminen toimenpiteen suorittamiseksi siten, että eläimelle ei aiheuteta tarpeetonta kipua tai kärsimystä eikä eläimen hyvinvointia tarpeettomasti vaaranneta.

3 §

Sallitut merkintämenetelmät

Eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) 15 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja lyhytaikaista ja vähäistä kipua aiheuttavia merkintämenetelmiä ovat:

- 1) mikrosirun asettaminen nisäkkäälle, linnulle, matelijalle ja sammakkoeläimelle;
- 2) korvamerkin asettaminen sorkkaeläimelle;
- 3) poron korvien loveaminen poronhoitoalueella pidettävältä porolta;
- 4) pötsiboluksen asettaminen lampaalle ja vuohelle;
- 5) sian tatuointi;
- 6) tuotantoeläimenä pidettävän kanin tatuointi;
- 7) siipimerkinnän asettaminen tuotantoeläimenä pidettävälle kanalajiin (*Gallus gallus*) tai kalkkunalajiin (*Meleagris gallopavo*) kuuluvalla kukolle;
- 8) linnun höyhenpukuvärjäys, kaularenkaan ja jalkarenkaan asettaminen sekä sellaisen seurantalaitteen asentaminen, joka aiheuttaa vain lyhytaikaista tai vähäistä kipua tai kärsimystä;

9) kalan merkintä mikrosirulla tai selkäevän tyveen kiinnitettävällä ulkoisella merkillä, rasvaevän leikkaus, muun evän kärjen leikkaus, väritatuointi, koodilankainjektiomerkintä ja väri-elastomeeri-injektiomerkintä;

10) kalan merkintä värikylpymenetelmällä;

11) nisäkkään kaularenkaan, kaulapannan, sarvimerkin, turkkiin liimattavien seuranta- ja merkintälaitteiden asettaminen, turkin värimerkintä ja räpylämerkin asettaminen hylje-eläimelle, jos eläin voidaan merkitä ilman rauhoitusta sen hyvinvointia vaarantamatta;

12) matelijan ja sammakkoeläimen väri-elastomeeri-injektiomerkintä;

13) koe-eläimenä pidettävän jyräjän tatuointi ja korvien loveaminen tai rei'ittäminen;

14) eläimen merkintä muulla 1—13 kohdassa tarkoitettua vastaavalla lyhytaikaista ja vähäistä kipua tai kärsimystä aiheuttavalla menetelmällä.

Koe-eläimenä pidettävän jyräjän saa tatuoida ja sen korvat loveta tai rei'ittää henkilö, joka täyttää tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) 8 §:ssä säädetyt koulutus- ja pätevyysvaatimukset. Muut 1 momentissa tarkoitettujen merkintätoimenpiteiden saa tehdä myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö.

Kala on merkittävä 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetuilla menetelmillä anestesiassa. Tuotantoeläimenä pidettävän kanin tatuoinnin sekä koe-eläimenä pidettävän jyräjän tatuoinnin ja korvien loveamisen tai rei'ittämisen yhteydessä on käytettävä asianmukaista kivunlievitystä. Muiden merkintämenetelmien käyttäminen ei edellytä eläimelle annettavaa anestesiaa tai kivunlievitystä.

Eläintarhassa pidettävän eläimen saa merkitä myös muulla lyhytaikaista ja vähäistä kipua tai kärsimystä aiheuttavalla menetelmällä, jos toimenpide tehdään eläinlääkäriammattin harjoittajan valvonnassa asianmukaista kivunlievitystä käyttäen.

4 §

Naudan ja vuohen sarvenaiheiden tuhoaminen ja sarvien poistaminen

Naudan sarvenaiheet saa tuhota kuumapoltolla alle kahdeksan viikon ikäiseltä naudalta. Sarvenaiheen saa tuhota eläinlääkäriammattin harjoittajan lisäksi myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö. Toimenpiteessä on aina käytettävä eläinlääkäriammattin harjoittajan antamaa asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä.

Naudan sarvet saa poistaa ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja. Toimenpiteessä on käytettävä asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä.

Alle neljän viikon ikäisen vuohen sarvenaiheet saa tuhota ja vuohen sarvet poistaa ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja. Toimenpiteessä on käytettävä asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä.

5 §

Kastraatio ja sterilisaatio

Eläimen saa kastroida ja steriloida ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja. Toimenpiteessä on käytettävä asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen:

1) poronhoitoalueella pidettävän poron saa kastroida porojen kastraatioon sopivilla pihdeillä 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö, jos toimenpiteen yhteydessä porolle annetaan tulehduskipulääkettä;

2) enintään seitsemän päivän ikäisen porsaansa saa kastroida avoimella leikkausmenetelmällä kudoksia repimättä 31 päivään joulukuuta 2026 saakka 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö, jos toimenpiteen yhteydessä porsaalle annetaan tulehduskipulääkettä;

3) enintään seitsemän päivän ikäisen porsaan saa kastroida avoimella leikkausmenetelmällä kudoksia repimättä 31 päivään joulukuuta 2034 sellainen henkilö, joka on suorittanut porsaiden kirurgisen kastration koulutuksen sisältävän tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen, jos toimenpiteen yhteydessä porsaalle annetaan tulehduskipulääkettä;

4) koe-eläimenä pidettävän jyräjälle saa tehdä vasektomian henkilö, joka täyttää tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain 8 §:ssä säädettyt koulutus- ja pätevyysvaatimukset, jos toimenpiteessä käytetään asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä.

Jos porsaalle annetaan 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun toimenpiteen yhteydessä paikallispuudutus, paikallispuudutuksen saa antaa sellainen henkilö, joka on suorittanut porsaiden kirurgisen kastration koulutuksen sisältävän tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen. Vuoden 2027 alusta lukien paikallispuudutusta on käytettävä 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun toimenpiteen yhteydessä.

Paikallispuudutuksen antajalla on oltava koulutuksen järjestäjän antama todistus porsaiden kirurgisen kastration koulutuksen sisältävän tutkinnon, tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen suorittamisesta.

6 §

Keinollisen lisäämisen ja lisääntymisterveyden sallitut menetelmät ja toimenpiteet

Eläinten hyvinvoinnista annetun lain 15 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä ovat ainoastaan:

- 1) eläimen keinosiemennys;
- 2) munasolujen ja alkioiden kerääminen yli kuuden kuukauden ikäisiltä naudoilta, lampailla, vuohilta, sioilta ja hevosilta sekä eläintarhassa ja koe-eläimenä pidettäviltä eläimiltä;
- 3) alkionsiirto naudalle, lampaalle, vuohelle, sialle ja hevoselle sekä eläintarhassa ja koe-eläimenä pidettävälle eläimelle;
- 4) tiineystarkastukset;
- 5) munasarjojen toiminnan tarkastaminen;
- 6) eläimen sperman keräys;
- 7) kalojen mädin ja maidin lypsäminen;
- 8) elektroejakulaation käyttö anestesiassa sonnin siitoskyvyn varmistamiseksi ja eläintarhassa pidettäville eläimille.

Kalanviljelylaitoksessa pidettävien kalojen mädin ja maidin lypsäminen on tehtävä anestesiassa.

7 §

Eläintenpitoon liittyvät välttämättömät toimenpiteet

Eläinten hyvinvoinnista annetun lain 15 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä ovat ainoastaan:

- 1) ylimääräisten vedinten poistaminen naudalta ja vuohelta;
- 2) nenärenkaan asettaminen naudalle;
- 3) hevoseläimen sudenhampaan poistaminen;
- 4) veri- tai muun kudoksen näytteen ottaminen eläimen jalostusarvon tai sukupuolen määrittämiseksi, jos näytteenotto aiheuttaa vain lievää ja hetkellistä kipua;
- 5) veri- tai muun kudoksen näytteen ottaminen eläinten terveyden seuraamiseksi tai edistämiseksi, jos näytteenotto aiheuttaa vain lievää tai hetkellistä kipua; minkiltä verinäyte saadaan ottaa katkaisemalla kynnen kärki.

Ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja saa tehdä 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet, ja niiden yhteydessä on käytettävä asianmukaista kivunlievitystä. Mainitun momentin 4 ja 5 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet saa tehdä myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö.

8 §

Ulkonäön muuttamiseen tähtäävät ja muut kielletyt toimenpiteet

Seuraavien toimenpiteiden tekeminen eläimelle on aina kielletty:

- 1) hännän ja korvien työstäminen;
- 2) linnun nokan työstäminen;
- 3) porsaiden hampaiden katkaisu ja hionta muusta kuin eläinlääketieteellisestä syystä;
- 4) kynsien ja varpaiden poistaminen muusta kuin eläinlääketieteellisestä syystä;
- 5) linnun siipisulkien leikkaaminen lentämisen vaikeuttamiseksi.

Eläinten hyvinvoinnista annetun lain 15 §:n 3 momentissa tarkoitettuja ulkonäön muuttamiseen tähtääviä kiellettyjä toimenpiteitä ovat:

- 1) koiran hännän ja korvien työstäminen;
- 2) hevoseläimen turpakarvojen poistaminen.

9 §

Kelpoisuus keinosiementämiseen

Kirurgisia keinosiemennysmenetelmiä saa käyttää ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja. Muun kuin tässä pykälässä tarkoitetun eläimen saa keinosiementää ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja.

Nautoja, sikoja, lampaista, vuohia, kettuja ja supikoiria saa keinosiementää henkilö, joka on suorittanut kyseisen eläinlajin osalta keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon. Nautoja ja sikoja saa keinosiementää seminologin vuosilomasijaisena osana opintojaan myös sellainen eläinlääketieteen tai kotieläintieteen tutkintoa suorittava opiskelija, joka on suorittanut tutkintoon sisältyvän keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen.

Eläimen haltijan hallussa olevan naudun, sian, lampaan, vuohen, ketun ja supikoiran saa keinosiementää eläimen haltija, tämän palveluksessa oleva tai vuosiloma- tai sijaisapulomituksen aikana maatalousyrittäjien lomituspalvelulaisissa (1231/1996) tarkoitettu maatalouslomittaja, jos tämä on suorittanut kyseisen eläinlajin keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon, tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen.

Hevoseläimen saa keinosiementää henkilö, joka on suorittanut hevoseläinten keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon, tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen. Keinosiementämisen edellytyksenä on, että eläinlääkäriammattin harjoittaja on varmistanut oikean siemennysajankohdan. Keinosiementäminen on tehtävä vuorokauden kuluessa mainitusta siemennysajankohdan varmistamisesta ja sen saa tehdä ainoastaan kerran. Jos hevoseläin keinosiementetään pakastespermalla tai syväsiemennyksellä kohdunsarveen, toimenpiteen saa kuitenkin tehdä ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja.

Siipikarjaa ja mehiläisiä saa keinosiementää 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö.

Toimenpiteen tekijällä on oltava koulutuksen järjestäjän antama todistus kyseisen eläinlajin keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon, tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen suorittamisesta.

10 §

Kelpoisuus muiden keinollisen lisäämisen toimenpiteiden tekemiseen

Munasoluja ja alkioita saa kerätä ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja. Naudoilta alkioita saa kuitenkin kerätä myös eläinlääkäriammattin harjoittajan vastuulla ja valvonnassa henkilö, joka on suorittanut keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon sekä siihen liittyvän alkionsiirron ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon osan.

Hevoseläimille, lampaille, vuohille, sioille ja eläintarhaeläimille saa siirtää alkioita ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja. Naudoille saa siirtää alkioita myös henkilö, joka on suorittanut keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon sekä siihen liittyvän alkionsiirron ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon osan.

Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koe-eläimenä pidettäviltä eläimiltä saa kerätä munasoluja ja alkioita sekä siirtää niille alkioita myös henkilö, joka täyttää tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain 8 §:ssä säädettyt koulutus- ja pätevyysvaatimukset.

Naudan ja sian rektaalisen ultraäänitutkimuksen tiineyden tai munasarjojen tilan varmistamiseksi saa tehdä eläinlääkäriammattin harjoittajan lisäksi henkilö, joka on suorittanut kyseisen eläinlajin osalta keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon.

Toimenpiteen tekijällä on oltava koulutuksen järjestäjän antama todistus kyseisen toimenpiteen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon, tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen suorittamisesta.

Edellä 6 §:n 6 ja 7 kohdassa tarkoitetun toimenpiteen saa tehdä myös 2 §:n 2 momentissa 2 kohdassa tarkoitettu henkilö.

11 §

Muiden eläinten kuin hevoseläinten keinosiementämisen koulutus

Muiden eläinten kuin hevoseläinten keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävään tutkintoon, tutkinnon osaan tai sitä vastaavaan koulutukseen on sisällyttävä ainakin seuraavat kokonaisuudet:

- 1) keinosiemennystoimintaa koskeva lainsäädäntö;
- 2) keinosiemennyshygieniä ja tarttuvat taudit;
- 3) eläinlajin käyttäytyminen, kipu, kärsimys, tuntemiskyky ja stressi;
- 4) eläinten käsittelyyn ja niiden liikkumisen rajoittamiseen liittyvät käytännön näkökohdat;
- 5) eläinlajin sukuelinten anatomia ja fysiologia;
- 6) kiimakierron vaiheen määrittäminen;
- 7) kiimakiertoon vaikuttaminen;
- 8) keinosiemennyksen hygieniä, ajoitus ja keinosiemennystekniikka;
- 9) tiineys ja tiineystarkastukset;
- 10) tiinehtymisongelmat.

Koulutuksen on sisällettävä keinosiementämisen käytännön harjoittelua. Keinosiementämisen käytännön osaaminen on osoitettava näytöllä ennen koulutuksen hyväksyttävä suorittamista.

12 §

Hevoseläinten keinosiementämisen koulutus

Hevoseläinten keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävään tutkintoon, tutkinnon osaan tai sitä vastaavaan koulutukseen on sisällyttävä ainakin seuraavat kokonaisuudet:

- 1) keinosiemennystoimintaa koskeva lainsäädäntö;
- 2) keinosiemennyshygienia ja tarttuvat taudit;
- 3) eläinlajin käyttäytyminen, kipu, kärsimys, tuntemiskyky ja stressi;
- 4) eläinten käsittelyyn ja niiden liikkumisen rajoittamiseen liittyvät käytännön näkökohdat;
- 5) hevoseläimen sukuelinten anatomia ja fysiologia;
- 6) sperman keräys;
- 7) sperman tutkiminen ja käsittely sekä siemennysannoksen valmistus;
- 8) siirto- ja pakastesperman lähettäminen, vastaanottaminen ja tutkiminen;
- 9) oriin sairaudet ja spermanoton ongelmat;
- 10) kiimakierron vaiheen määrittäminen;
- 11) kiimakiertoon vaikuttaminen;
- 12) tamman keinosiemennyksen hygienia, ajoitus ja keinosiemennystekniikka;
- 13) tiineys ja tiineystarkastukset;
- 14) tiinehtymisongelmat.

Koulutuksen on sisällettävä keinosiementämisen käytännön harjoittelua. Keinosiementämisen käytännön osaaminen on osoitettava näytöllä ennen koulutuksen hyväksyttyä suorittamista.

13 §

Keinosiementämisen koulutuksen järjestäjä

Edellä 11 ja 12 §:ssä tarkoitetun koulutuksen saa järjestää:

- 1) sellainen koulutuksen järjestäjä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa sellaiseen tutkintoon, joka sisältää koulutuksen kyseisen eläinlajin keinosiementämiseen;
- 2) ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettu ammattikorkeakoulu;
- 3) yliopistolaisissa (558/2009) tarkoitettu yliopisto.

Hevoseläinten keinosiementämisen koulutusta saa antaa ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja. Edellä 11 §:n 2 momentissa tarkoitetun näytön saa ottaa vastaan keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon osalta joko eläinlääkäriammattin harjoittaja tai seminologi ja 12 §:n 2 momentissa tarkoitetun näytön eläinlääkäriammattin harjoittaja.

14 §

Porsaiden kirurgisen kastraation koulutus

Porsaiden kirurgisen kastraation koulutuksen on sisällettävä ainakin seuraavat kokonaisuudet:

- 1) porsaiden kirurgista kastraatiota koskeva lainsäädäntö;
- 2) sian käyttäytyminen, kärsimys, tuntemiskyky ja stressi;
- 3) sian kipu, kivun tunnistaminen ja kivun hoitamisen merkitys;
- 4) sian käsittelyyn ja niiden liikkumisen rajoittamiseen liittyvät käytännön näkökohdat;
- 5) porsaan soveltuvuus kastraatioimenpiteeseen;
- 6) karjun lisääntymisanatomia ja puudutuksen suorittaminen;

- 7) puudutusaineen turvallinen käsittely, säilytys, hävittäminen ja kirjanpito;
- 8) puudutukseen liittyvät hygieniakäytännöt;
- 9) puudutuksen tehokkuuden valvonta;
- 10) varautuminen poikkeamatilanteisiin.

Koulutuksen on sisällettävä kirurgisen kastraation käytännön harjoittelua. Kirurgisen kastraation käytännön osaaminen on osoitettava näytöllä ennen koulutuksen hyväksyttyä suorittamista.

15 §

Porsaiden kirurgisen kastraation koulutuksen järjestäjä

Porsaiden kirurgisen kastraation koulutusta saa järjestää:

- 1) sellainen koulutuksen järjestäjä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa sellaiseen tutkintoon, joka sisältää koulutuksen porsaiden kirurgiseen kastraatioon;
- 2) ammattikorkeakoululaissa tarkoitettu ammattikorkeakoulu;
- 3) yliopistolaissa tarkoitettu yliopisto.

Edellä 14 §:n 2 momentissa tarkoitettun näytön saa ottaa vastaan vain eläinlääkäriammattin harjoittaja.

16 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

Helsingissä 21.12.2023

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

Erityisasiantuntija Tiina Pullola